

בְּרֵאשִׁית, יֵשׁ בָּהּ מִצְוֹת עֲשֵׂה אַחַת, וְהִיא מִצְוֹת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה, שֶׁנֶּאֱמַר "וַיְבָרֶךְ
אוֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ".

מִשְׁרָשֵׁי מִצְוָה זוֹ, כְּדֵי שִׁיְהִיָּה הָעוֹלָם מְיֻשָּׁב, שֶׁהַשֵּׁם בְּרוּךְ-הוּא חָפֵץ בְּיִשׁוּבוֹ,
כְּדַכְתִּיב "לֹא תִהְיֶה בְּרֵאשִׁית לְשַׁבַּת יִצְרָה". וְהִיא מִצְוָה גְּדוּלָּה, שֶׁבְּסִפְתָּהּ מִתְקַיְּמוֹת
כָּל הַמִּצְוֹת בְּעוֹלָם, כִּי לְבָנֵי אָדָם נִתְּנוּ וְלֹא לְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרָת.

דִּינֵי הַמִּצְוָה, מֵתֵי חַיֵּב אָדָם לַעֲסֹק בָּהּ, וְכַמָּה בָּנִים יִהְיֶה לוֹ וַיִּפְטֹר, וּמֵאִיזוֹ מִצְוֹת
הוּא פֹטוּר בְּעֵסְקוֹ בָּזוּ, וְיִתֵּר פְּרִטִּיָּה, מִבּוֹאֲרִים בְּיַבְמוֹת בְּפָרֶק שְׁטִי וּבִבְרָכוֹת.

וְנוֹדְגָת בְּכָל מְקוֹם וּבְכָל זְמַן. וְחַיֵּב אָדָם לְהִשְׁתַּדֵּל בָּהּ מִשְׁהוּא רָאוּי לָהּ, וְהוּא
הַזְּמַן שֶׁנִּתְּנוּ חֻמְוִים וְכְרוֹנָם לְבָרְכָה לְשֵׁא אִשָּׁה. וּמִצְוָה זוֹ אֵינָה מוּטְלָת עַל הַנָּשִׁים.
וְהַמְבַטְלָה בְּטַל "עֲשֵׂה" וְעֲנָשׁוֹ גְּדוּל מְאֹד, שֶׁמֵּרָאָה בְּעֲצָמוֹ, שֶׁאֵינּוּ רוֹצֵה לְהִשְׁלִים
חָפֵץ הַשֵּׁם לְיִשָּׁב עוֹלָמוֹ.

(ספר פולמוס)

טז אף על פי שקיים אדם מצות פריה ורביה הרי הוא מצווה מדברי סופרים שלא יבטל מלפרות ולרבות
כל זמן שיש בו כח. שכל המוסיף נפש אחת בישראל כאילו בנה עולם. וכן מצות חכמים היא שלא ישב
אדם בלא אשה שלא יבא לידי הרהור. ולא תשב אשה בלא איש שלא תחשד :

(דמק"ט הלכות אישות פרק ט"ו)

על הילדות תפול תמיד השאלה, איך אנו מכירים אותה ביחוושה לחנוך. אם היא
רק כמו הכשר להאישות, או שיש לה ערך כביר בפני עצמה. מובן הדבר שכשמעמדי-
דים את יסוד החיים רק על העבודה והפרנסה, אין לילדות זכות מצד עצמה, כי
אם, הילד הוא לפי זה גולם יפה שאפשר לחק ממנו כלי מעשה חזק ועובר לסוחר.
לא כן הוא לפי ההכרה האידיאלית, המערכת את החיים לפי הטוהר שבהם, לפי הטוב
החסד והתום הנמסך בקרבם. על פי זה המשפט יעלה לנו ערך הילדות לא רק בתור
הכשר לאישות וגדלות, כי אם חטיבה יקרה בחיים מצד עצמה, ולפעמים תעלה
אצלנו בתור המעולה שבתקופות החיים שכל החיים ראויים להיות כמכשירים לעמדתה.
אז נאמר דברים כמשמעם "אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל פיהם של תנוקות
של בית רבן" מפני שהוא "הבל שאין בו חטא"⁴.

התנוק, כשיחונך כראוי, ביחוד התנוק העברי, כמה קדושה ותום, כמה טהרה
ומדות נעלות נמצא בנפש הנקיה והאהובה הילדותית שבקרבנו, כל זמן שטומאת
שוק החיים לא השביתה את החן וההון של פרח שושן זה, כמה קדוש וטהור הוא.
אמנם טובה הילדות, נאה וקדושה היא, אבל הלא היא גם כן חלושה, ולא תוכל
לעמוד בפני זרם החיים ההולך ומתגבר, לפי מדת הגדלות, גדלות החומר והרות,
והתרבות יחס החברה הגדולה והמסובכת. על כן זאת היא חובתנו, לשמור בכל עו
את תומת הילדות וטהרתה ולהעבירה לאטה עם כל זהרה ונקיונה אל תקופת
הגדלות, באופן שהגדלות תעניק לה רק את העוז והגבורה החסרים לה, גבורת הגוף
וגבורת הרוח, אבל לא תהיין להרס את היתרונות היקרים של הילדות האהובה
והחביבה עדי עד. "מפי עוללים ויונקים יסדת עו למען צורריך להשביתה אויב
ומתנקם"⁵. להביא את הילדות בעצם תומה וטהרתה אל גבול הבהרות והשחרות,
הזקנה והשיבה, באופן שתוסד עוז, שלעולם לא ינוס לחה, זאת היא תעודת החנוך
בישראל. "בת ק' כבת כ' ובת כ' כבת ז'⁶, "כבן שנה שלא חטא" — זהו הציוור
היותר מרומם של משאת הנפש שבחנוך עמנו.

(מאמרי דיאלוג עמ' 230)